

Michelin yıldızları Abdülhamid Han'ın ülkesinde

Doç. Dr. Efe Sivris

Fenerbahçe Üniversitesi Öğretim Üyesi

Ülkemizdeki restoranlara bu yıl verilen Michelin yıldızlarının Sultan II. Abdülhamid'e uzandığını tahmin eder miydiniz? Masalsi ama bir o kadar da gerçek...

Gelin gelenekten geleceğe ilginç bir yolculuğa çıkalım...
Ulu Hakan, büyük siyaset adamı...
II. Abdülhamid Han, 1876'da tahta çıktı, 1908'e kadar iktidardaydı...

"DİN VE FEN"

Almanya'dan getirilen silahlarla orduyu modernleştirdi. Telgraf ve demiryolları hatlarını genişletti. Tanrı ve tarımsal ticareti geliştirdi. Modern eğitime özel bir önem verdi. İdadilerin ve okulların sayılarını onun döneminde görülmedik seviyeye arttı. İki hukuk fakültesi açtı. 1900'de ilk üniversite kuruldu...

Abdülhamid Han'ın kızı Ayşe Osmanoğlu babası hakkında şu sözleri söylüyor:

"Babamın bir sözü vardı: 'Din ve fen' derdi..."

Ne var ki Sultan'a yöneltilen suçlamalar şöyleydi:
Tanzimat'ın laiklik uygulamalarına karşı muhafazakar ve dini bir tepki verdi.

Avrupa'nın kültürel etkilerini reddetti.
Radikal dini bir siyaset takip etti, İslam'a çok fazla vurgu yaptı.
Peki gerçek neydi?

ASLA DAR FIKIRLI OLMADI

Sultan II. Abdülhamid hakkında University of London'da doktora tezi yazan Prof. Feroze Yasamee şöyle söylüyor:

"Abdülhamid'in İslam'a vurgu yapması halkın tabiatına ve fitratına uygun şekilde devlet yönetimini istikrara kavuşturmak içindi... Belli başlı fikri alanlarda olmadığı müddetçe Avrupai etki altındaki kültürlerle düşmanca yaklaşmıyordu..."
Yasamee'nin bu sözleri üzerinde durup düşünmeye değer. Çünkü Sultan asla dar fikirli değildi.

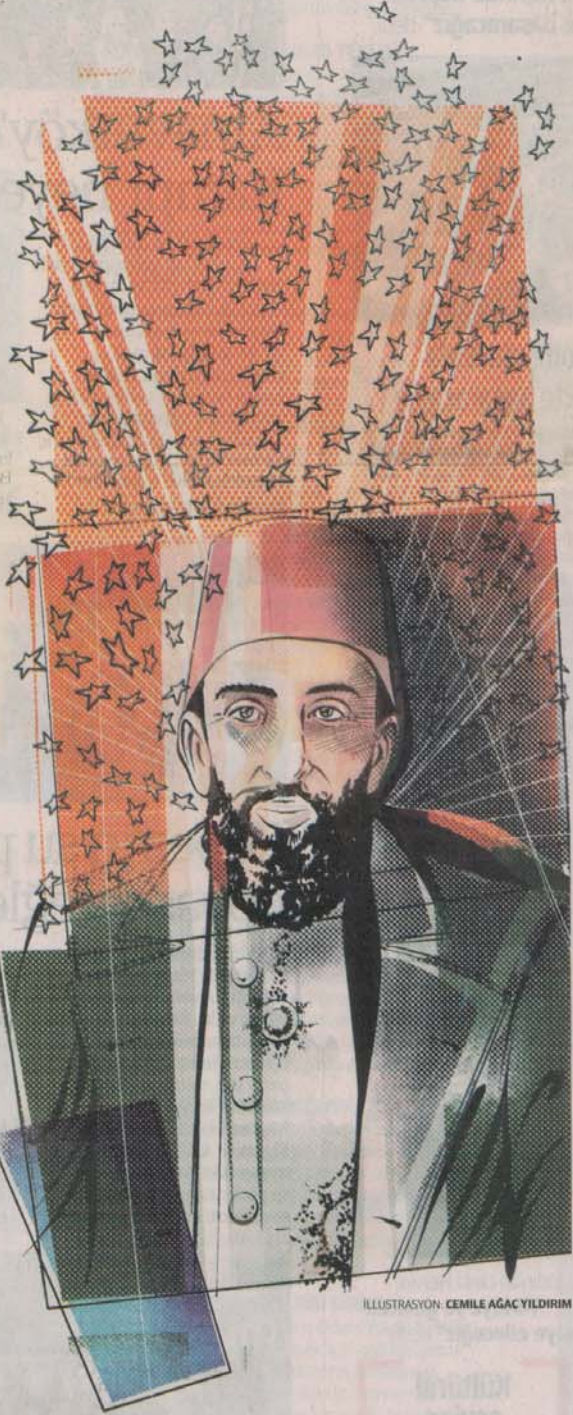
Öyle ki... Yıldız Sarayı'na yaptırdığı tiyatro binasında opera izlemek en büyük zevkiydi...

Tiyatroya direktör atadığı isim İtalyan Arturo Stravolo'ydu...
En sevdiği kitaplar Sherlock Holmes romanlarıydı...

14 yıl boyunca saray ressamı olarak İtalyan Fausto Zonaro'yu görevde tuttu...

Zonaro'ya kendi

Sultan II. Abdülhamid sofralara özel bir önem verirdi. Ağırladığı yabancı devlet adamlarına servisi, Hademe-i Hümayun'a yaptırdığı. Yani Batı tarzı garsonluk eğitimi almış kişilere... Yıldız Sarayı'ndaki Şale Köşkü'nde ki ve Büyük Mabeyn Dairesi'ndeki bu yemekler övgüyle anılırdı. Yer sofralarından masa sandalye düzenine geçiş yine Sultan II. Abdülhamid döneminde kökleşti...

ILLUSTRASYON: CEMILE AĞAC YILDIRIM

yağlı boya portresini bile yaptırdı...

SOFRAYA İHTİMAT GÖSTERDİ

Sofralara özel bir önem verirdi. Ağırladığı yabancı devlet adamlarına servisi, Hademe-i Hümayun'a yaptırdığı... Yani Batı tarzı garsonluk eğitimi almış kişilere... Yıldız Sarayı'ndaki Şale Köşkü'nde ve Büyük Mabeyn Dairesi'ndeki bu yemekler övgüyle anılırdı. O güne kadar sultanlar yemeklerini yalnız başına yerlerdi... Sultan II. Abdülhamid, sofrasında eşyile beraber yemek yiyen ilk padişah oldu.

Yer sofralarından masa sandalye düzenine geçiş yine Sultan II. Abdülhamid döneminde kökleşti...

Alman İmparatoru Kayzer II. Wilhelm, 1889'da İstanbul'a geldiğinde Şale Köşkü onun için restore edildi. Ve köşkün 12 numaralı odası yemek ve kahvaltı salonu olarak tasarlandı. Sultan II. Abdülhamid'in Alman İmparatoru şerefine verdiği yemeğin fotoğrafı işte bu odada çekildi...

Uzun lafın kısası Osmanlı sofralarında Sultan II. Mahmut'la başlayan alafrağa düzene geçiş Sultan II. Abdülhamid

döneminde tamamlandı. Sultan bu sofralarda kullanmak için Yıldız Sarayı'na bir porselen fabrikası bile kurdu...

BU YILDIZLAR GOKTEN Mİ İNDİ?

Yıl 2023... Michelin Guide rehberi İstanbul'u dünyadaki 38. destinasyon olarak listesine aldı. İstanbul'da 53 restoran Michelin tavsiye listesine girdi. Daha da önemlisi 5 Türk restoranı Michelin yıldızıyla derecelendirildi. Ortak özellikleri Türk mutfak kültürünü Batılı bir üslupla sunabilmeleri.

Peki bu yıldızlar gökten mi indi? Michelin müfettişleri İstanbul'daki restoranları nasıl keşfettiler? İşte bu olayın arkasındaki vizyon Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ait... Para ödeyerek Michelin listesine girmek mümkün değil... Fakat devletlerin Turizm Bakanlıkları, Michelin müfettişlerini ülkelerine davet edebiliyor. Michelin bunu kabul ederse müfettişler o ülkeye geliyor. Ürün kalitesinden pişirme tekniklerine, sefin özgünlüğüne kadar değerlendirmeler yapıyor... İşte Kültür ve Turizm Bakanlığımız bu vizyonla Michelin müfettişlerini Türkiye'ye davet etti.

Sonuç... Sultan II. Abdülhamid ile başlayan alafrağa sofraya düzenine geçiş, tarihindeki en önemli eşiklerden birini geçti. Türk gastronomisi ve turizmi çok önemli bir kaldıraç elde etmiş oldu.

Kaderin ironisi ise şu: Sultan II. Abdülhamid döneminde kurulan Pandeli Lokantası da Michelin tavsiye listesine girdi. Listeye girmemesi şaşkınlık yaratan Konyalı ve bizzat II. Abdülhamid'in açtığı Abdullah Usta'nın kurduğu Hacı Abdullah Lokantaları ise hala şehrin en önemli gastronomik merkezlerinden...

TURK MUTFAĞININ MUAZZAM DÖNÜŞÜMÜ

Ulu Hakan'a, yaklaşık 150 yıl önce kendisine gerici yakıştırmaları yapılırken ülkesindeki reformlar zirve yapıyordu. Bu reformlar yapılırken, Türk mutfağının sunumu da ciddi bir dönüşüm geçiriyordu...

Prof. Gökhan Çetinsaya'ya göre II. Abdülhamid'in muasır medeniyet seviyesine ulaşma isteği çok belirgindi...
Ve bugün...
Atatürk'ün 100 sene önce koyduğu muasır medeniyetlere yükselme hedefi gastronomi alanında tutturuldu. Toplam 5 Türk restoranı Michelin yıldızı aldı...Bunu başaran Türk halkı ve binlerce yıllık gastronomi kültürümüz...

Yıldızları getiren adımı atan ise hükümet ve Kültür ve Turizm Bakanlığımız... Aynı hükümet diğer yandan bir başka muasır medeniyet seviyesi olan Avrupa Birliği üyeliği için mücadele veriyor...
Türkiye Yüzyılı gerçekten de başlıyor...

Türkiye-Mısır ilişkilerinde yeni dönemin şifreleri

Doc. Dr. Akif Carkcı

Düzce Üniversitesi Öğretim Üyesi

Türkiye ile Mısır'ın son dönemdeki yaklaşması sadece her iki ülkenin çıkarları bakımından değil Orta Doğu'da kangren haline gelmiş bazı yaraların sarılması noktasında da umut ışığı doğurmuştur. Orta Doğu'da ABD etkisinin yavaş yavaş azalmaya başlaması, Ukrayna-Rusya savaşı ile birlikte yeni ilişki ağlarının oluşması, İsrail-Filistin çatışmalarının geldiği nokta, Suudi Arabistan ile İran arasında yaşanan gerginlik, Suriye ve Yemen'de yaşanan çatışmaların durdurulması gibi meseleler noktasında Türkiye-Mısır ilişkilerinin büyük önem arz ettiği ortadadır. Arap Birliği'nin iki ülke arasındaki yaklaşmayı tasvip etmesi ve durumu memnuniyetle karşılaması, bölgedeki sorunların çözümüne giden yolda anlamlı bir mesafe kaydedilmesi gerektiğinin teyidi olmuştur.

DOĞU AKDENİZ'DEKİ EKSİK DENKLEM

Öte yandan Mısır-Türkiye yaklaşması iki ülke arasındaki ticaretin canlandırılması, ortak yatırım alanlarının belirlenmesi, kalkınma ve istikrar arayışının sürdürülebilir kılınması bakımından da önem arz etmektedir. Türk tarafı Mısır hükümetinden Doğu Akdeniz meselesinde Türkiye'nin çıkarlarını gözetmesini beklerken Mısır tarafı ise Libya'da Türkiye'nin tutumunu değiştirmesini arzu etmektedir. Doğu Akdeniz'de enerji kaynaklarının paylaşımı noktasında geçmiş dönemde Türkiye'nin masa dışı bırakılması, haliyle Türkiye'yi rahatsız etmiştir. Özellikle Mısır, İsrail, Yunanistan ve Güney Kıbrıs'ın Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarının paylaşımı noktasında resmi mutabakata varması ve Türkiye'yi yok sayması, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki iddialarının yara almasıyla sonuçlanmıştır.

Doğu Akdeniz'de tespit edilen gaz rezervinin 3,45 trilyon feet küp hacme, 3,4 milyar varil petrol hacmine tekabül etmesi ve bu kaynakların Suriye, Türkiye, KKTC, GKRY, İsrail, Lübnan ve Mısır'ın bölgesel deniz sınırları içerisinde yer almasına mukabil enerji kaynaklarının bölüşümü denkleminde Türkiye'nin dışlanması elbette Türk hükümeti tarafından kabul edilebilir bir tutum değildir. Türkiye'nin buradaki kaynaklardan feragat etmeye zorlanması sadece bölgesel ilişkilerdeki denge bakımından değil küresel siyasi ve ekonomik ilişkiler bakımından da zararlı neticeler doğuracak potansiyeli barındırmaktadır.

ANKARA KARSITI BLOK

Bölge ülkelerinin her birinin Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynakları üzerinde en çok söz sahibi olma arayışı adil bölüşümü tehlikeye atmaktadır. Özellikle İsrail'in küresel enerji şirketlerini de arkasına alarak Mısır'ı da denkleme dahil ederek Türkiye'yi saf dışı bırakma çabası bölgesel dengelerin adalet ve hakkaniyet çerçevesinde kurulmasını zora sokmaktadır. 2019 yılının Ocak ayında Kahire'de kurulan EastMed Gaz Forumu hem Türkiye'yi denkleme dışı bırakması hem de AB, ABD ve BAE gibi ilgisiz aktörlerin foruma gözlemci üye olarak katılması Türkiye'nin rahatsızlığı bir kat daha

artırmıştır.

Türk tarafınca "Ankara Karşıtı Blok" olarak tanımlanan bu forumun Türkiye açısından belki de tek yararlı sonucu, Libya ile Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji kaynaklarına yönelik bir anlaşma yapması olmuştur. Anlaşmaya göre Türkiye'nin güney kıyılarından Libya'nın kuzeydoğu kıyılarına kadar uzanan, özel bir ekonomik bölge kurulması söz konusudur. Türkiye ile Libya arasında sağlanan bu mutabakat, haliyle Mısır tarafını rahatsız etmiş ve EastMed Forumu'nun çıkarlarını tehlikeye sokmuştur.

Bu durumda mesele biraz daha çıkmaza girmiş ve ortaya üç ihtimal çıkmıştır. Ya Mısır EastMed Forumu'nun Türkiye lehine güncellenmesini sağlayacak ya Türkiye Libya ile olan anlaşmasından vazgeçecek ya da tüm Doğu Akdeniz ülkeleri enerji kaynaklarının yeniden adil şekilde bölüşümü için masaya oturacaktır.

Bu süreçte Türkiye siyasi planda pragmatik davranarak Mısır'la olan ilişkilerini iyileştirme yoluna gitmiş, hem karşılıklı ekonomik çıkarların ve yatırımın güçlendirilmesi hem de uluslararası toplum tarafından Türkiye'nin yalnız bırakılmaması için diplomatik atığa geçmiştir. Zira Mısır'ın darbeye iş başı yapan siyasi lideri Sisi BM Genel Kurulu'nda ülkesi adına konuşmalar yaparak kendisine siyasi meşruiyet alanı açmış, bu durum başlangıçta Sisi'nin siyasi meşruiyetini sorgulayan Türkiye'yi uluslararası toplum nezdinde yalnızlaştırmıştır.

İHRACATTA TARİHİN EN YÜKSEK SEVİYESİ

İki ülke arasındaki siyasi anlaşmazlıkların çözümüne yönelik iyi niyet taşıyan girişimlerin olması ticari ilişkilerin geliştirilmesi bakımından da daha uygun bir ortam vadetmektedir. Zira 2021 rakamlarına göre Türkiye'nin Mısır'a ihracatı önceki yıla göre yüzde 44 artışla 4,5 milyar dolara ulaşmış, iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi ise yüzde 39 artışla 6,7 milyar dolara aşmıştır. 2021 rakamlarına göre Türkiye-Mısır ticaret hacmi tarihin en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Gelecek yıllarda iki ülke arasındaki ticari hacmin 20 Milyar dolar seviyesine çıkacağı tahmin edilmektedir.

Mısır'da Türk yatırımcılara ait çok sayıda fabrika bulunmaktadır. Bu fabrikalarda, hazır giyim, gıda maddeleri, iplik, elektrikli ev aletleri üretilmekte ve çok sayıda Mısır işçi bu fabrikalarda çalışmaktadır. Sayısı 200'ü bulan Türk şirketlerinin Mısır'da yaptıkları yatırımın 2 milyar dolar gibi yüksek bir tutara eriştiğini ve binlerce Mısırlıya istihdam olanağı sağladığını düşünürsek, Mısır tarafının Türkiye'nin siyasi hassasiyetlerini ciddiye alması gerektiği ortadadır. Mısır, 2005 yılında Türkiye ile imzaladığı serbest ticaret anlaşmasının kendi çıkarları açısından sağladığı getirileri göz ardı etmemeli, halkı Müslüman iki ülkenin çıkarlarını tehlikeye atmayacak şekilde Türkiye'nin bilhassa Doğu Akdeniz enerji kaynakları üzerindeki hakkını teslim edecek adımlar atmalıdır. Doğu Akdeniz'in her iki yakasının sakinlerinin bölgesel düzeyde alacakları inisiyatif bölgesel sorunların çözülmesi noktasında da yararlı sonuçlar doğuracaktır.